

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ**A. ΚΕΙΜΕΝΑ****ΚΕΙΜΕΝΟ Ι**

Μέρες τώρα ο Άγγελος Γιαννούζης διάβαζε την εφημερίδα του με αγωνία. Στο διάστημα τούτου του πολέμου μεγάλωσε. Ξεκίνησε παιδί και γέρασε πρόωρα. Ο θάνατος έξω, οι θάνατοι στο σπίτι, η ανάγκη που ένιωθε ν' αφοσιώνεται πάντα σ' ένα σκοπό, η συνείδηση του άδειου, που τον βάραινε σαν κατάρα, κι άλλα, τόσο παρόμοια πράγματα, τον έσπρωξαν ν' αγκιστρωθεί σ' αυτήν την ελπίδα, που ήταν το τέλος του πολέμου. Ένα τέλος που δεν μπορούσε ακόμα να καταλάβει σε τι θα του άλλαζε τη ζωή, μα και που το ποθούσε ολόθερμα σα μιαν αλλαγή, σαν ένα ξεκίνημα για καινούρια πορεία, χειρότερη ή καλύτερη – αδιάφορο! Τα νιάτα του, στερεμένα από τόσες χαρές, παραπλανημένα σε τόσους δισταγμούς, ξεχειλισμένα από νοσταλγίες κι αρρωστημένες απολαύσεις, έτσι το αντίκριζαν το τέλος τούτο. Κι ο Άγγελος Γιαννούζης, γνήσιο παιδί του καιρού του, με βεβαιότερη και πικρότερη κιόλας πείρα ανάμεσα σε πολλούς, τη λαχταρούσε αυτή τη μέρα που θα έκλεινε το βιβλίο του πολέμου και θ' άνοιγε τη νέα σελίδα μιας εποχής.

Και να, που οι τελευταίες μέρες του Οχτώβρη, πλούσιες σε σημαδιακά περιστατικά, προμηνούσαν την καλοκαιριά μέσα στην καρδιά του φθινόπωρου της Αθήνας. Ένα βράδυ, καθόταν πάλι κατάμονος στο σκυθρωπό καμαράκι του και συλλογιζόταν. Μια εφημερίδα ήταν απλωμένη μπροστά του: «Οι εύζωνοι εις την Πόλιν. Ελληνικός στρατός εις τον άγιον Στέφανον και τας Μετράς. Η κατοχή επεκτείνεται. Καταλήψεις, παρελάσεις, ζητωκραυγαί!». Τι απίστευτο θαύμα! Μέσα στην πατρίδα που πραγματώνει τ' όνειρό της έβλεπε και τη δική του ύπαρξη να ζεσταίνεται, να μεγαλώνει, να πλουταίνει.

Την άλλη μέρα η Αθήνα παραφρονούσε. Ανακωχή. Ο κόσμος ξεχυνόταν στους δρόμους. Τραγούδια και σημαίες. Λες και φυσούσε πάνω από την πολιτεία λεύτερη πια η τόσα χρόνια φυλακισμένη ανάσα. Τα φθινοπωρινά τριαντάφυλλα άνθισαν όλα μονομιάς, κι έγιναν πρόσχαρα και χαμογελαστά τα κλεισμένα παράθυρα της ορφάνιας. Άνθισαν τα τριαντάφυλλα, άνθισαν και τ' αγόρια και τα κορίτσια, τα γλυκά κορίτσια της Αθήνας με τα ψηλά μποτίνια και τα στενά φουστανάκια, που διάβαιναν σαν αργοπορημένα φλύαρα χελιδόνια από πεζοδρόμιο σε πεζοδρόμιο. Οι μεγάλες πλατείες στέναζαν από τη χαρούμενη ανθρωποσύναξη.

I.M. Παναγιωτόπουλος, *Αστροφεγγιά. Η ιστορία μιας εφηβείας* (ελαφρά διασκευασμένο απόσπασμα)

ΚΕΙΜΕΝΟ ΙΙ

Μια μέρα, ένα φίδι γλιστρούσε στο δάσος, όταν ξαφνικά ένα δέντρο έπεσε πάνω του και το πλάκωσε. Μάταια το φίδι πάλευε, για να ελευθερωθεί. Όσο κι αν προσπάθησε, δεν το κατάφερε. Μετά από ώρες που ήταν εκεί εγκλωβισμένο, έτυχε να περνάει ένας ξυλοκόπος που έμενε παραδίπλα σε μια καλύβα και είχε βγει, για να κόψει ξύλα. Το φίδι του φώναξε:

– Σε παρακαλώ, καλέ μου άνθρωπε. Βοήθησέ με να ελευθερωθώ από το δέντρο που με έχει πλακώσει.

– Όχι. Δεν έχω σκοπό να σε βοηθήσω, γιατί μετά θα με φας.

– Δεν θα σε φάω, πίστεψέ με. Βοήθησέ με να απελευθερωθώ.

– Δεν σε πιστεύω, απάντησε ο άνθρωπος.

Το φίδι συνέχισε να τον παρακαλάει και με πολύ ευγενικό τρόπο κατάφερε να κερδίσει την εμπιστοσύνη του ανθρώπου, ο οποίος έβαλε όλη του τη δύναμη και μετακίνησε το δέντρο. Όταν το φίδι ελευθερώθηκε, γύρισε και του είπε:

– Καλέ μου άνθρωπε, σε ευχαριστώ για τη βοήθεια, αλλά είμαι τόσες ώρες εδώ εγκλωβισμένο και έχω πεθάνει στην πείνα. Δεν αντέχω άλλο, οπότε δεν έχω κι άλλη επιλογή, πρέπει να σε φάω.

– Μα τι μου λες; Εγώ σε βοήθησα να ελευθερωθείς κι εσύ μου λες ότι θα με φας; Εξάλλου μου το υποσχέθηκες.

– Με βοήθησες και σε ευχαριστώ γι' αυτό. Δεν ξέρεις όμως ότι το καλό μπορεί να ξεπληρωθεί με κακό;

– Τι ανοησίες είναι αυτά που λες;

– Κι όμως έχω δίκιο. Αν δεν με πιστεύεις, φώναξε τέσσερα ζώα, να ρωτήσουμε τη γνώμη τους.

Ο άνθρωπος, χωρίς να χάσει χρόνο έψαξε και βρήκε ένα πούμα, ένα άλογο, ένα ελάφι κι έναν λύκο και τα οδήγησε μπροστά στο φίδι, το οποίο τα ρώτησε ένα - ένα:

– Αδερφέ πούμα, νομίζεις πως το καλό μπορεί να ξεπληρωθεί με κακό;

– Και βέβαια, απάντησε το πούμα!

– Αδέρφι άλογο, νομίζεις πως το καλό μπορεί να ξεπληρωθεί με κακό;

– Και βέβαια, απάντησε το άλογο!

– Αδέρφι ελάφι, νομίζεις πως το καλό μπορεί να ξεπληρωθεί με κακό;

– Και βέβαια, απάντησε το ελάφι!

Ο άνθρωπος, ακούγοντας τις απαντήσεις των πρώτων τριών ζώων, άρχισε να φοβάται. Τελευταίος μίλησε ο λύκος.

– Αδερφέ λύκε, νομίζεις πως το καλό μπορεί να ξεπληρωθεί με κακό;

– Εγώ δεν ξέρω τι ακριβώς έγινε, οπότε δεν μπορώ να πω αν έχεις δίκιο ή όχι. Άρα και δεν μπορώ να πω αν πρέπει να τον φας. Θα μπορούσα να έχω άποψη, αν ήξερα πώς ήσουν πριν. Νομίζω ότι πρέπει να πάρεις την αρχική σου θέση, ώστε να αποφασίσουμε.

Με τον λύκο συμφώνησαν και τα άλλα ζώα κι έτσι το φίδι ξάπλωσε στο χώμα, ενώ ο άνθρωπος κύλησε και πάλι πάνω του το δέντρο. Τότε ο λύκος είπε:

– Και τώρα φίδι, μπορείς να μείνεις εδώ. Εμείς φεύγουμε.

Αφού τα ζώα απομακρύνθηκαν με τον άνθρωπο, αφήνοντας το φίδι και πάλι εγκλωβισμένο, ο άνθρωπος γύρισε και είπε στον λύκο.

– Σε ευχαριστώ, αδερφέ μου λύκε, είσαι ο σωτήρας μου. Για να στο ξεπληρώσω, θέλω να έρθεις από το σπίτι μου, για να σου δώσω ένα ζευγάρι κοτόπουλα ως ανταμοιβή.

– Όχι, φίλε μου. Δεν θα έρθω στο σπίτι σου. Αν θέλεις, φέρε μου τα κοτόπουλα αύριο το μεσημέρι στο δάσος.

Ο ξυλοκόπος συμφώνησε και γύρισε στο σπίτι του, όπου διηγήθηκε στη γυναίκα του τι ακριβώς είχε συμβεί.

– Δεν θα δώσεις τίποτα στον λύκο, φώναξε έξαλλη η γυναίκα του. Και μάλιστα, αντί για κοτόπουλα, να βάλεις στο σακί τα μεγάλα σκυλιά μας. Αυτά ξέρουν τι να τον κάνουν τον λύκο.

Επειδή ο ξυλοκόπος δεν ήθελε να μαλώσει με τη γυναίκα του, έκανε ό, τι του είπε. Την άλλη μέρα, κατά το μεσημέρι, έβαλε στον σάκο τα δύο μεγάλα σκυλιά και πήγε στο δάσος, να συναντήσει τον λύκο. Όταν έφτασε εκεί, του είπε:

– Αδερφέ λύκε, σου έφερα τα κοτόπουλα.

– Ευχαριστώ, του απάντησε ο λύκος. Ο άνθρωπος έλυσε τον σάκο, πήδησαν έξω τα σκυλιά και όρμησαν στον λύκο. Μετά από άγρια μάχη, ο λύκος κατάφερε να ξεφύγει και, ενώ απομακρυνόταν, φώναξε στον ξυλοκόπο:

– Τελικά, είχε δίκιο το φίδι. Το καλό μπορεί να ξεπληρωθεί με κακό!

Ινδιάνικος μύθος (διασκευή)

B. ΝΟΗΜΑΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Να επαληθεύσεις ή να διαψεύσεις, σύμφωνα με το κείμενο I, τις παρακάτω φράσεις, γράφοντας δίπλα σε κάθε φράση τη λέξη «Σωστό» ή «Λάθος»:

- Ο Άγγελος Γιαννούζης έζησε ευτυχισμένα παιδικά χρόνια.
- Η είδηση για την ανακωχή έφτασε στην Αθήνα στην αρχή του καλοκαιριού.
- Οι χαρμόσυνες ειδήσεις για τις επιτυχίες του ελληνικού στρατού έδειχναν πως το όνειρο της Ελλάδας γινόταν πραγματικότητα.
- Ο Άγγελος Γιαννούζης επιθυμούσε να τελειώσει ο πόλεμος, γιατί ήξερε πως η ζωή του θα βελτιωνόταν.
- Οι μεγάλες πλατείες της Αθήνας γέμισαν με ανθρώπους, όταν κυκλοφόρησε η είδηση για το τέλος του πολέμου.

(10 μονάδες)

2. Να επιλέξεις, σύμφωνα με το κείμενο II, τη σωστή απάντηση/τις σωστές απαντήσεις (μπορεί να είναι σωστές περισσότερες από μία απαντήσεις)

1) Το φίδι:

- α) είχε παγιδευτεί κάτω από το δέντρο
- β) τηρούσε τις υποσχέσεις του
- γ) ήταν πεινασμένο
- δ) ευχαρίστησε τον ξυλοκόπο για τη βοήθεια
- ε) τίποτα από τα παραπάνω

Επιλεγμένη απάντηση/επιλεγμένες απαντήσεις:

2) Ο ξυλοκόπος:

- α) βοήθησε το φίδι να απεγκλωβιστεί
- β) ήθελε να βλάψει τον λύκο
- γ) ακολούθησε την υπόδειξη της γυναίκας του, γιατί θεώρησε πως ήταν σωστή
- δ) είχε γέρικα σκυλιά
- ε) τίποτα από τα παραπάνω

Επιλεγμένη απάντηση/επιλεγμένες απαντήσεις:

3) Το πούμα, το άλογο και το ελάφι:

- α) απέρριψαν την πρόταση του λύκου
- β) αποκρίθηκαν με τον ίδιο τρόπο στο φίδι
- γ) ήθελαν να φάνε τον ξυλοκόπο
- δ) βοήθησαν το φίδι να απεγκλωβιστεί
- ε) τίποτα από τα παραπάνω

Επιλεγμένη απάντηση/επιλεγμένες απαντήσεις:

4) Η γυναίκα του ξυλοκόπου:

- α) ήταν πολύ όμορφη
- β) χάρηκε πολύ, όταν επέστρεψε ο άντρας της
- γ) συμπονούσε τον λύκο
- δ) αγαπούσε τα σκυλιά τους
- ε) τίποτα από τα παραπάνω

Επιλεγμένη απάντηση/επιλεγμένες απαντήσεις:

5) Ο λύκος:

- α) ήταν κακοπροαίρετος
- β) παραδόθηκε στα σκυλιά του ξυλοκόπου
- γ) ανταμείφθηκε για τη βοήθειά του στον ξυλοκόπο
- δ) βοήθησε τον ξυλοκόπο
- ε) τίποτα από τα παραπάνω

Επιλεγμένη απάντηση/επιλεγμένες απαντήσεις:

(10 μονάδες)

Γ' ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Με αφορμή τον πόλεμο στην Ουκρανία γράφεις ένα άρθρο για τη σχολική εφημερίδα, όπου παρουσιάζεις τεκμηριωμένα δύο αγαθά που προσφέρει η ειρήνη στους ανθρώπους. Το κείμενό σου να μην ξεπερνά τις 300 λέξεις.

(30 μονάδες)

Δ' ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ - ΜΟΡΦΟΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. α) Να συμπληρώσεις τα κενά με τον κατάλληλο, ως προς το γένος, την πτώση και τον αριθμό, τύπο του επιθέτου που βρίσκεται στην παρένθεση:

- Η ύπαρξη (ειλικρινής) ..... διαλόγου αποτελεί (θεμελιώδης) ..... προϋπόθεση για την επίτευξη της ειρήνης.
- Το μήλο είναι η πιο κοινή ποικιλία (σαρκώδης) ..... φρούτων.
- Το κρασί τής έφερε μια (ελαφρύς) ..... νύστα.
- Στον δρόμο (ταχύς) ..... κυκλοφορίας οι οδηγοί μερικές φορές τρέχουν με (ιλιγγιώδης) ..... ταχύτητα.

(6 μονάδες)

β) Να σχηματίσεις τα μονολεκτικά παραθετικά των παρακάτω επιθέτων στον αντίστοιχο, ως προς το γένος, τον αριθμό και την πτώση, τύπο με αυτόν που δίνεται στον θετικό βαθμό:

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
(της) δημοφιλούς		
σπάνιους		

(2 μονάδες)

2. Να συλλαβίσεις τις παρακάτω λέξεις στο διπλανό κενό, βάζοντας ενωτικό ανάμεσα στις συλλαβές τους:

άγνοια ασύλληπτος προσαρμογή αμπελώνας	
---	--

(2 μονάδες)

3. α) Στις παρακάτω φράσεις να συμπληρώσεις τα κενά, βάζοντας ό,τι χρειάζεται κάθε φορά:

- Η γενν.....ότητα του νεαρού ήρωα ήταν τόσ..... μεγάλη, που τον θαύμαζαν όλοι οι χωρ.....κοί.
- Μην αψηφ.....σεις τις διαταγές της βασιλ.....σας, είναι πολ..... νευρική.

(2 μονάδες)

β) Από τα ρήματα που δίνονται παρακάτω να σχηματίσεις και να γράψεις τον τύπο που σημειώνεται μέσα στην αγκύλη:

- γέρνω [ονομ. ενικ. αρσ. γένους μετοχής παρακειμένου (κλιτής μετοχής)]
- διαμαρτύρομαι [β' πληθ. υποτακτικής παρακειμένου (συντελεσμένης υποτακτικής)]
- δικαιούμαι [γ' πληθ. οριστικής παρατατικού]
- κατεβαίνω [β' ενικ. προστακτικής αορίστου (συνοπτικής προστακτικής)]
- στενοχωρώ [β' πληθ. προστακτικής αορίστου (συνοπτικής προστακτικής)]
- εκτρέπω [α' πληθ. οριστικής αορίστου]

(6 μονάδες)

4. Να γράψεις τι μέρος του λόγου είναι καθεμιά από τις λέξεις που είναι γραμμένες με έντονα γράμματα στο παρακάτω κείμενο:

Εγώ δεν ξέρω **τι** ακριβώς έγινε, οπότε δεν μπορώ να πω αν έχεις **δίκιο** ή όχι. Άρα και δεν μπορώ να πω αν πρέπει να τον φας. Θα μπορούσα να έχω άποψη, αν ήξερα πώς ήσουν **πριν**. Νομίζω ότι πρέπει να πάρεις την **αρχική** σου θέση, ώστε να αποφασίσουμε.

- **τι**
- **δίκιο**
- **πριν**

- αρχική

(4 μονάδες)

5. α) Στις ακόλουθες φράσεις να βάλεις τον κατάλληλο τύπο των λέξεων που είναι μέσα στην παρένθεση:

• Για την αποφυγή των (θυελλώδης αντίδραση) .....
..... αποφασίστηκε η συζήτηση των δύο (συναφές ζήτημα)
.....

• Η αγόρευση της δικηγόρου (Μαρία Στάθη) .....
..... στον αγώνα των (εικονική δίκη) .....
..... ενθουσίασε τους κριτές.

(2 μονάδες)

β) Να μεταφέρεις τις λέξεις των παρακάτω προτάσεων στον άλλο αριθμό, όπου είναι δυνατό.

- Ο λαιμός σου είναι εικόνισμα, μα η ψυχή σου άδεια.
- Λόγια που γίνονται πράξη βοηθάνε τον άνθρωπο να αλλάξει.

(2 μονάδες)

6. Να συμπληρώσεις τον παρακάτω πίνακα, τοποθετώντας τα συνώνυμα και τα αντώνυμα (αντίθετα) των λέξεων που είναι γραμμένες με έντονα γράμματα στις παρακάτω προτάσεις:

- Αγκιστρώθηκε σε αυτήν την ελπίδα, που ήταν **το τέλος** του πόλεμου.
- Η συνείδηση **του άδειου** τον βάραινε σαν κατάρα.
- Το φίδι **κατάφερε** να κερδίσει την εμπιστοσύνη του ανθρώπου.

	Συνώνυμο	Αντώνυμο (αντίθετο)
το τέλος		
του άδειου		
κατάφερε		

(6 μονάδες)

7. α) Να σχηματίσεις σύνθετα με τα παρακάτω ζευγάρια των λέξεων:

- εν + γάμος (επίθετο)
- προς + καλώ (ουσιαστικό)

- συν + σκέπτομαι (ουσιαστικό)
- υπό + υπουργός (ουσιαστικό)

(2 μονάδες)

β) Πώς λέγεται με σύνθετη λέξη:

- ο καταστηματοάρχης που πουλά κάθε είδους τρόφιμα και διάφορα είδη καθημερινής οικιακής χρήσης, ο μπακάλης
- η ηχώ, η επανάληψη δηλαδή του ήχου, όταν το εμπόδιο, στο οποίο αυτός προσκρούει, βρίσκεται σε μακρινή απόσταση

(1 μονάδα)

8. α) Να αναγνωρίσεις τον συντακτικό ρόλο των λέξεων που είναι γραμμένες με έντονα γράμματα:

– Σε ευχαριστώ, αδερφέ μου λύκε, είσαι **ο σωτήρας** μου. Για να στο ξεπληρώσω, θέλω να έρθεις από το σπίτι μου, για να σου δώσω ένα **ζευγάρι** κοτόπουλα ως ανταμοιβή.

– Όχι, φίλε μου. Δεν θα έρθω στο σπίτι σου. Αν θέλεις, φέρε μου τα κοτόπουλα αύριο το μεσημέρι στο δάσος.

Ο ξυλοκόπος συμφώνησε και γύρισε στο σπίτι του, όπου διηγήθηκε στη γυναίκα του **τι** ακριβώς είχε συμβεί.

- **ο σωτήρας**
- **ζευγάρι**
- **ο ξυλοκόπος**
- **τι**

(2 μονάδες)

9. Να μετατρέψεις τη σύνταξη των παρακάτω προτάσεων:

α) από ενεργητική σε παθητική:

Ο νέος αυτός, ως γόνος παλιάς νησιώτικης οικογένειας, επέλεξε το επάγγελμα του ναυτικού.

β) από παθητική σε ενεργητική:

Παρόμοιες επιθέσεις έχουν αποκρουστεί στο παρελθόν από τον ελληνικό λαό σύσσωμο.

(2 μονάδες)

10. Να μετατρέψεις τον ευθύ λόγο σε πλάγιο:

Ο μαθητής είχε ρωτήσει: «δάσκαλε, θα πάμε εκδρομή αύριο;»

(1 μονάδα)

Ε' ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

(10 μονάδες)